

KOMMENTAREN

Livbolagen och försäkringsrörelselagen – några rättsliga aspekter på den aktuella turbulensen

av Edmund Gabrielsson

Under året har i Sverige blåst upp en storm av kritik mot försäkringsbranschen och då särskilt mot livförsäkringsbolagen, under hösten nästan orkanartad. Massmedia har följetongsvis fyllts med förkastelsedomar och journalister, ledarskribenter, politiker och enskilda har tävlat om att finna de kraftigaste uttrycken i sina fördömanden. Pensionsspararna har känt sig lurade på stora belopp. Det har framförallt varit Skandia som stått i skottgluggen men även andra försäkringskoncerner och bolag och för den delen även tillsynsmyndigheten har fått sin beskärda del av kritiken.

Mot bakgrund av min medverkan i en av Svenska Försäkringsföreningen utgiven lagkommentar har jag i olika sammanhang fått frågor om hur de omdiskuterade händelserna förhåller sig till försäkringsrörelselagen (FRL) och till möjligheten för Finansinspektionen (FI) har att agera, ytterst med sanktioner av olika slag. Därav följande rader, där jag i korthet skall redovisa hur jag för min del principiellt ser på vissa försäkringsrörelserättsliga frågor som aktualiserats i det turbulenta skeendet i försäkringsbranschen på senaste tiden. Det är alltså inte fråga om att göra någon mera ingående granskning och bedöm-

Det är händelser och företeelser av högst olika slag som har hamnat i fokus. Men i den allmänna diskussionen har långtifrån alltid gjorts den åtskillnad mellan olika händelser som är befogad från bl.a. rättsliga och ekonomiska synpunkter och vad avser ev. konsekvenser för försäkringstagarna och då i synnerhet livförsäkringstagarna.

Och som alltid när massmediadrevet går på högvarv kan frågan ställas om den minst sagt häftiga kritiken alltid fått rimliga proportioner mot bakgrund av vad som inträffat.

ning av de olika fall som beskrivits i massmedia. För detta skulle krävas en närmare kännedom om alla omständigheter i de olika händelserna.

Edmund Gabrielsson har bl.a. varit rättschef i ekonomidepartementet samt generaldirektör och chef för Försäkringsinspektionen. Han har varit medförfattare i två upplagor av "Kommentar till Försäkringsrörelselagen".

e.gabrielsson@telia.com

I den härva av händelser som diskuterats kan man till en början göra en uppdelning i dels enskilda affärstransaktioner där livbolag påstås ha blivit lidande genom att ha handlat under beroende av ett annat bolag i samma bolagsgrupp, dels frågor om livbolagens återtagande av preliminärt fördelad (allokerad) återbäring, dels frågor som rör ersättningar till ledande personer och andra särskilda förmåner, det senare i form av tilldelning av hyreslägenheter i Stockholm.

Affärstransaktioner

Här kan skiljas mellan händelser där det påstås att ett livbolag inte fått sin rättmätiga del av en köpeskilling, när ett kontrakt gällande förvaltningen av livbolaget tillhöriga tillgångar övergått till förvaltare utanför den bolagsgrupp som livbolaget ingår i, samt andra affärshändelser som ansetts oförmånliga för livbolaget och dess försäkringstagare och där livbolaget påstås inte ha handlat med den självständighet, som krävs för att på bästa sätt ta tillvara försäkringstagarnas intressen.

Det är främst två fall av *överlåtelse* av *livbolags kapitalförvaltning* som uppmärksammats, det ena gällande Skandia, det andra Länsförsäkringar. I korthet och förenklat förhöll det sig på följande sätt i Skandiafallet. Skandia Liv anlidade för sin kapitalförvaltning en avdelning inom moderbolaget, en avdelning som 1999 bolagiserades och därvid fick hand om förvaltningsavtalet med Skandia Liv. Såväl Skandia Liv som kapitalförvaltningsbolaget var alltså dotterbolag till Försäkringsaktiebolaget Skandia. I anslutning till att Skandia Liv tecknar ett förvaltningsavtal på tolv år med kapitalförvaltningsbolaget, under medverkan av moderbolaget, säljs kapitalförvaltningsbolaget i januari 2002 till Den norske Bank för ca 3,2 miljarder kr. Under förhandlingarna hösten 2001 fick Skandia Livs revisorer granska det tilltänkta kapitalförvaltningsavtalet och vidare hölls FI infor-

merad. I en promemoria 2002-01-24 redovisade FI sin bedömning av granskningen. I sammanfattningen anges att FI har funnit att Skandia Liv uppfyller de krav som FI ställer på att bolaget fortlöpande skall kunna styra och kontrollera förvaltningen och vid behov vidta korrigerande åtgärder samt att FI anser att affären inte missgynnar livförsäkringstagarna. – Chefsjuristen i FI, Hans Schedin, har i Försäkringsföreningens årsbok för 2002 (s. 97 ff) lämnat en närmare redogörelse för hur ärendet hanterats och bedömts av FI.

Det andra fallet gällde Länsförsäkringsgruppen. Kapitalförvaltningen av Livbolagets och de övriga bolagens tillgångar sköttes av Länsförsäkringar Sak. Rättigheterna att förvalta koncernens tillgångar, inklusive livbolagets tillgångar, överläts 2002 till ett externt förvaltningsbolag, ABN AMRO. Livbolaget fick inte del i den engångsersättning som betalades av detta bolag till skadebolaget. FI granskade affären och gjorde bedömningen att försäkringstagarna i livbolaget inte missgynnades genom det nya förvaltningsavtalet jämfört med tidigare avtal. FI fann att avtalet med kapitalförvaltningsföretaget var marknadsmässigt och att styrelsen hade möjligheter till kontroll och styrning av kapitalförvaltningen.

Den allmänna diskussion som uppstod med anledning av nämnda affärshändelser bidrog till att regeringen i mars 2003 uppdrog åt FI att göra en granskning av intressekonflikter som kan uppkomma i livförsäkringsbolagen. FI redovisade resultatet av sin undersökning den 12 juni 2003 i rapporten *Intressekonflikter i livbolagen* (nr 2003:2).

I en revisionsrapport den 9 april 2003 redovisar *Riksrevisionsverket*, i anslutning till sin granskning av FI:s årsredovisning för 2002, vissa kritiska synpunkter på FI:s handläggning av de båda fallen. Kritiken innebär att RRV ifrågasätter bl.a. att FI haft tillräckligt underlag för sin prövning om livbolagen haft rätt till del av ersättningen för den överlåtna kapitalförvaltningen.

FI tillbakavisar kritiken i ett yttrande den 3 juni 2003. FI framhåller bl.a. att FI inte finner anledning att göra någon annan bedömning än den som tidigare gjorts, att de utredningsinsatser som gjorts varit rimligt avvägda vad gäller inriktning och innehåll samt att gå längre i granskningen inte varit i linje med hur FI uppfattar sitt nuvarande mandat, eftersom tillsynen då skulle ha riskerat att gripa in i de affärsmässiga bedömningar som bolagens vd och styrelse ansvarar för.

Vad gäller Skandia Liv lämnade en av bolaget tillsatt *oberoende utredningsgrupp* den 17 september 2003 en rapport som bl.a. innefattade en granskning av försäljningen av kapitalförvaltningsbolaget till Den norske Bank. Utredningen hade tillsatts i mars mot bakgrund av den kritik som framförts i massmedia beträffande denna transaktion och andra affärshändelser för att granska om de hade genomförts korrekt eller varit till förfång för Skandia Liv och dess försäkringstagare. I sin sammanfattning slår utredarna fast att de inte kunnat finna belägg för att moderbolaget otillbörligt berikat sig på Skandia Livs bekostnad. Samtidigt konstaterar de att livbolagets styrelse fram till bolagsstämman 2002 varit påfallande osjälvständig i förhållande till moderbolaget och att beredningen av bl.a. kapitalförvaltningsaffären skett utan erforderlig analys och beredning i styrelsen. I rapporten uttalas också att det är oacceptabelt att styrelsen och vd inte undersökt möjligheten att få del av Den norske Banks ersättning till moderbolaget.

Man kan då fråga sig vilka rörelse regler och tillsynsbestämmelser i FRL som kan vara tillämpliga i fall som dessa. Till en början kan ställas frågan om åtgärden att lägga ut en del av verksamheten, s.k. *outsourcing*, till ett annat företag är förenlig med FRL. Problem av olika slag uppkommer, bl.a. när det gäller bolagets möjlighet att kontrollera och styra förvaltningen och FI:s möjlighet att utöva en effektiv tillsyn. Det allmänna rörelsekravet i

1 kap 1a § tredje st. FRL att verksamheten skall bedrivas enligt god försäkringsstandard gäller verksamheten i dess helhet och således även för åtgärder av aktuellt slag. God försäkringsstandard beror i många avseenden ytterst på den tillsynspraxis som utbildas av tillsynsmyndigheten. Inspektionen har, som framgår av Hans Schedins nämnda artikel, angett en rad krav för att en utläggning av verksamhet skall godtas. Som framgått har inspektionen i de aktuella två fallen ansett de angivna villkoren uppfyllda.

Vid sidan av outsourcingförutsättningarna kan det enligt min mening diskuteras om det är förenligt med kravet på god försäkringsstandard med *förvaltningsavtal som löper på mycket lång tid*. Detta torde dock få bedömas från fall till fall och vara beroende av uppsägningsvillkor och andra villkor. Detta är en ren bedömningsfråga och det är bara att konstatera att inspektionen i dessa fall funnit omständigheterna vara sådana att den långa avtals-tiden kunnat godtagas.

Den mest diskuterade frågan är emellertid om livbolagen haft rätt till del i de ersättningar som betalats av företagen som övertagit kapitalförvaltningen. Frågan gäller om, såsom i den allmänna diskussionen har hävdats från en del håll, det i realiteten har varit *frågan om otillåten vinstutdelning* och således brott mot föreskriften i 12 kap. 2 § första st. FRL om att vinstutdelning till aktieägare eller garantier i livförsäkringsbolag får ske endast om det följer av bolagsordningen. Vinstutdelningsförbudet gäller för både Skandia Liv och Länsförsäkringar Liv, vilka drivs enligt ömsesidighetsprincipen, innebärande att allt överskott skall återgå till försäkringstagarna. I den allmänna debatten kring affärerna har, bl.a. i anslutning till planer på att öppna en process mot Skandia Liv, hörts uttryck som att det gäller att få moderbolaget att betala tillbaka pengar som fråntagits livförsäkringstagarna. Det framstår som klart att de långa förvaltningsavtalen, i Skandias fall tolv år mot tre år i det tidigare

avtalet, har bidragit till storleken på köpeskillingen, dock oklart hur mycket. Livbolagen har av allt att döma fått lägre avgifter för förvaltningen än vad som gällde enligt det äldre avtalet och har i så måtto ekonomiskt gynnats av det nya avtalet. Även frikopplingen från moderbolaget beträffande kapitalförvaltningen framstår som en fördel för livbolagen. De skulle emellertid kanske kunna ha förhandlat sig till ännu lägre avgifter eller, som den oberoende utredningsgruppen angett för Skandia Livs vidkommande, ha utnyttjat ett starkt förhandlingsläge till att söka få del i köpeskillingen. Samtidigt kan nämnas att det av Hans Schedins artikel framgår att moderbolaget vid ärendets behandling i FI hävdade att kapitalförvaltningsbolagets värde inte bara bestod av kundrelationen med livbolaget utan också låg i medarbetare, strukturer, system och andra kunder samt att det skulle vara fråga om en olaglig vinstöverföring om en del av försäljningssumman överfördes på kunderna. Det handlar här om affärsmässiga inslag i uppgörelserna. Enligt min mening går det inte, utifrån nu kända omständigheter, att slå fast att det i de båda fallen varit fråga om transaktioner som till viss del skall betraktas som en otillåten vinstutdelning av livbolaget. Man skulle kunna beskriva det som så, att livbolaget fått ett nytt förvaltningsavtal till lägre kostnad och kanske med vissa andra fördelar, men att man försummat att försöka utnyttja situationen för ännu bättre villkor, antingen genom ännu lägre avgifter eller del i köpeskillingen. Måhända får vi om ett antal år ett slutligt domstolssvar på den resta juridiska frågan.

Vad avser FI:s behandling av de båda affärerna kan konstateras att inspektionens styrelse, i vilken ingår bl.a. Konsumentverkets chef, i sitt yttrande till RRV förklarat sig inte ha funnit anledning till en ändrad bedömning av livbolagens utläggning av kapitalförvaltningen. Såväl den gamla som den nya ledningen för FI har varit ense i bedömningen. FI avvisar även RRV:s ifrågasättande av att FI

inte skulle ha haft tillräckligt underlag för att kunna bedöma de frågor som uppkommer vid en outsourcing liksom frågan om rätten till den erlagda ersättningen. Jag kan för egen del inte se annat än att FI har gjort de utredningar och införskaffat det underlag som behövdes för att kunna ta ställning till nämnda frågor.

Den av Skandia Liv tillsatta oberoende utredningsgruppen har som framgått riktat stark kritik mot hur *styrelsearbetet* tidigare drivits i bolaget. I rapporten behandlas förutom förvaltningsfallen ett antal affärshändelser, i huvudsak fall där kapitalinsatser från livbolagets sida förekommit. Det talas bl.a. om osjälvständighet i förhållande till moderbolaget och avsaknad av tillräcklig analys och beredning. RRV är inne på samma spår när det ifrågasätts varför FI inte närmare undersökt om livbolagen i de två av RRV berörda fallen haft möjlighet att fatta självständiga beslut.

Det är en självklarhet att styrelsearbetet i ett försäkringsbolag skall drivas på ett professionellt och seriöst sätt innebärande bl.a. att ett ärende behandlas med den omsorg och den noggrannhet som betingas av ärendets vikt. I 8 kap. FRL finns vissa grundläggande bestämmelser om styrelsearbetet. Bl.a. finns en bestämmelse i 11 § om att beslut inte får fattas om inte alla styrelseledamöter fått tillfredsställande underlag för beslut, en föreskrift som, enligt en straffbestämmelse i 21 kap. 1 §, kan leda till böter eller fängelse för den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot denna. I ett livförsäkringsbolag, som tillämpar ömsesidighetsprincipen, är det självfallet så att besluten måste tas utan otillbörlig påverkan från annat håll och med försäkringstagarnas bästa som ledstjärna. Om missförhållanden i styrelse- och ledningsarbetet skulle uppstås finns möjlighet för FI enligt 19 kap. 1 § första st. att meddela de erinringar som FI anser behövliga. Regeringsrätten har 1990 i ett rättsprövningsärende uttalat att för ett ingripande krävs att det föreligger konkreta brister av rättslig eller annan art. En allmän

förutsättning är vidare att det är fråga av brister av tämligen allvarligt slag. Om förhållandena är sådana att FI skulle finna skäl att utfärda föreläggande om rättelse, torde ibland enda möjligheten vara att betrakta ett missförhållande som en avvikelse från det allmänna kravet i 1 kap. 1 a § tredje st. FRL om att verksamheten skall bedrivas enligt god försäkringsstandard. Detta trots att det i förarbetena angetts att kravet inte gäller ledningsfrågor. Det kan finnas anledning att erinra om att före 1999 års lagändringar fanns i lagen en allmän möjlighet att meddela föreläggande om rättelse, om det fanns allvarliga anmärkning mot ett försäkringsbolags verksamhet. Som svar på RRV:s synpunkter har FI uppgett bl.a. att det inte fanns några tydliga indikationer på behovet av en närmare granskning.

Diskussionen om *risken för osjälvständigt handlande från livbolagsstyrelsers sida* har bl.a. rört frågan om lämpligheten av att inom en bolagsgrupp personer finns både i styrelsen för livbolaget, som skall verka enbart för sina försäkringstagarnas intressen, och i styrelsen i ett annat bolag med andra verksamhetsmål. FI har i sin rapport till regeringen Intressekonflikter i livbolagen pekat på behovet av en särskild reglering av frågan och föreslagit att frågan behandlas i den kommande associationsrättsliga utredningen rörande försäkringsbolagen. Skandia Liv har redan vidtagit åtgärder för att säkra oberoendet och har bl.a. en oberoende ordförande.

Av intresse i sammanhanget är självfallet vilka *jävsregler* som gäller enligt FRL. Enligt 8 kap. 12 § får en styrelseledamot eller verkställande direktören inte handlägga fråga om avtal mellan bolaget och tredje man, om han i frågan har ett väsentligt intresse, som kan strida mot bolagets. En rimlig tolkning av bestämmelsen är att om en person är styrelseledamot eller verkställande direktör i ett livbolag och också har en sådan befattning i ett annat bolag bör han vid ett avtal mellan bolagen avstå från att delta i handläggningen i ett

av bolagen, om avtalet innebär en väsentlig intressekonflikt. Det framstår som lämpligt att efter mönster av aktiebolagslagen komplettera med en regel om s.k. ställföreträdarjämv, innebärande att en styrelseledamot inte får handlägga fråga om avtal mellan bolaget och en juridisk person som ledamoten ensam eller tillsammans med annan får företräda.

Återtagning av återbäring

En av *följderna av den spruckna börsbubblan* och de långvarigt pressade aktiekurserna har som bekant varit att livbolagens tillgångar sedan en tid tillbaka inte täckt garanterade försäkringsbelopp plus återbäring som preliminärt fördelats (allokerats) på försäkringstagarnas konton. Kontoförd återbäring har därefter återförts, genom engångsåtgärder eller indirekt via en återbäringsränta som varit och är lägre än den garanterade räntan. Konsolideringen är fortfarande negativ och eftersom livbolagen i betydande omfattning synes ha sålt ut av aktiestocken har den senaste tidens kursuppgång gett begränsade fördelar. I motsats till tidigare tillämpad ordning har förekommit att återbäring återtagits även beträffande de försäkringstagare för vilka utbetalningarna redan påbörjats. I massmedia har redogjorts för krav som FI ställt på bolagen i fråga om åtgärder för att förbättra den s.k. kollektiva konsolideringen. Det handlar alltså här inte om de solvenskrav som har sin grund i lagbestämmelser och som har till syfte att trygga att de genom försäkringsavtalen garanterade försäkringsförmånerna kan levereras. Frågor har ibland hörts beträffande vilka lagregler och andra regler som gäller för bolagens hantering av konsoliderings- och allokationsfrågorna och för tillsynsmyndighetens agerande.

Först en *kort historik*. Fram till 1989 bestämdes återbäringsräntan, som utöver den garanterade avkastningen inrymmer det prognosticerade överskott som kan allokeras, för

ett år i sänder. Regler om återbäring fanns i de försäkringstekniska grunder som enligt lag skulle upprättas och stadfästas av regeringen eller inspektionen. Nämda år ändrades grunderna på initiativ av Försäkringsinspektionen (FöI) så att återbärräntan kunde anpassas efter hand som större ändringar av tillgångarnas marknadsvärden inträffade. Efter kraftigt sänkta marknadsvärden på aktier och fastigheter införde FöI början av 1991 skyldighet för livbolagen att varje kvartal redovisa läget i fråga om den kollektiva konsolideringen. Syftet var att bevaka att bolagen fortlöpande och i tillräcklig grad sänkte återbärräntan, om marknadsvärdena på tillgångarna fortsatte att sjunka. Finansinspektionen, som den 1 juli 1991 övertog tillsynen över försäkringsområdet, krävde i slutet av oktober 1992 att återbärräntan skulle sänkas till den garanterade räntan och att redan fördelad återbäring i viss grad skulle direkt återtagas (reallokeras) så att alla bolag åter fick en positiv konsolideringsgrad. Bolagen följde inte uppmaningen, men återbärräntan sänktes i vissa fall till under den garanterade räntan, vilket innebar en successiv reallokering. Redan under 1993 kunde återbärräntorna åter höjas. Den 1 januari 2000 (med en möjlig övergångstid om två år) avskaffades systemet med grunder. I stället är ett livbolag enligt 7 kap. 3 § FRL skyldigt att upprätta och följa försäkringstekniska riktlinjer vari skall anges principerna för fördelning av återbäring till försäkringstagarna. Det förutsätts vidare att i försäkringsavtalen tas in de villkor som skall gälla i fråga om återbäring.

I *FRL* finns som antytts *inga bestämmelser om kollektiv konsolidering*, konsolideringsgrad eller återbärränta. FI har behandlat frågorna härom enligt följande. Av 19 kap. 3 § första st. *FRL* framgår att ett bolag är skyldigt att till FI lämna de upplysningar som begärs. I 49 § försäkringsrörelseförordningen föreskrivs att inspektionen skall meddela närmare föreskrifter om upplysningar som bola-

gen skall lämna till FI enligt nämnda paragraf i *FRL*. FI har i december 2002 meddelat *föreskrifter och allmänna råd om kollektiv konsolidering* (FFFS 2003:1). I föreskrifterna åläggs ett livförsäkringsbolag att till FI lämna uppgift om den kollektiva konsolideringen vid varje kvartalsskifte. Föreskrifter lämnas också om hur tillgångsvärdena skall mätas. I anslutning till föreskrifterna meddelas vissa allmänna råd. Sådana råd är enligt författningssamlingsförordningen (1976:725) generella rekommendationer om tillämpningen av en författning med angivande av hur någon bör handla i ett visst hänseende. I nämnda allmänna råd sägs bl.a. att bolaget bör bestämma gränserna inom vilka konsolideringsnivån normalt skall tillåtas variera. Principerna bör läggas fast i de försäkringstekniska riktlinjerna. För försäkringsavtal, där hanteringen av överskott grundas på retrospektivreservmetod och preliminärt allokerad återbäring, anges bl.a. att vid en avvikelse från konsolideringsintervallet bör en återgång till detta ske snarast och senast inom 36 månader räknat från första tidpunkt för avvikelserna. Om detta inte klarats uppmanas bolaget att vidta en särskild allokering alternativt, vid kraftigt sjunkande marknadsvärden, en reallokering så att konsolideringen åter hamnar inom intervallet. Avslutningsvis anges att om ett bolag likväl inte uppfyller *FRL*:s krav på god försäkringsstandard och skäligen fördelning av överskott bör bolaget vidta ytterligare åtgärder. – Som exempel på tillämpningen av de allmänna råden kan nämnas att Skandia Liv nyligen beslutat att bolaget skall söka hålla konsolideringen inom intervallet 95 – 115 %.

Vilka möjligheter har då inspektionen att ingripa om ett bolag inte följer de allmänna råden? Till en början kan konstateras att inspektionen har möjlighet att med tillämpning av 19 kap. 11 § första st. meddela de *erinringar* som FI anser behövliga. Regeringsrätten har som redan nämnts uttalat att för att sanktionen skall få tillgripas krävs att

det föreligger konkreta brister av rättslig eller annan natur. Det får förutsättas att även regeringsrätten skulle finna att en negativ konsolidering som inte tillräckligt snabbt åtgärdas utgör en brist som berättigar till ett ingripande från FI:s sida.

Kan då inspektionen, om behov därav skulle uppkomma, direkt *förelägga ett bolag att vidta rättelse*? Enligt nämnda paragraf andra stycket kan detta ske bl.a. om avvikelse skett från FRL eller annan författning som reglerar verksamheten. Med författning avses även FI:s föreskrifter. Som framgått är de återgivna allmänna råden meddelade i anslutning till föreskrifterna i FFFS 2000:3 om uppgiftsskyldighet. Men det är inte fråga om avvikelse från den författningen. Däremot torde inspektionen ha avsett att de allmänna råden utgör inspektionens tolkning av vad föreskriften i 1 kap. 1a § FRL i fråga om god försäkringsstandard innebär beträffande den kollektiva konsolideringen. Och därmed skulle FI kunna motivera ett föreläggande om rättelse med att avvikelse skett från sagda föreskrift i FRL; i praktiken dock en avvikelse från den standard som inspektionen bestämt sig för. För egen del tycker jag, som redan framgått i det föregående, att det hade varit att föredra om man behållit den tidigare gällande regeln om en allmänt hållen möjlighet till föreläggande om rättelse för det fall allvarliga anmärkningar, utöver de i lagen särskilt angivna fallen, kunde riktas mot ett bolags verksamhet. Med denna regel kunde inspektionen tidigare ingripa om allvarlig brist som stred mot sundhets- eller skälighetsprincipen befanns föreliggande.

Ersättningar och förmåner

Under senare tid har i massmedia och andra sammanhang uppmärksamats och kritiserats flera fall av *överdådiga ersättningar* till ledande personer i ett antal olika företag. Kritiken har också träffat Skandia (moderbo-

laget) och har bl.a. gällt vidlyftiga ersättningar i form av bonusprogram utan preciserat tak vid sidan av redan höga direktörslöner. Den förtroendekris visavi näringslivet som under senare år blivit allt tydligare är allvarlig; i samtal med människor möter man ibland ett förakt för ledare som uppfattas girigt sko sig på andras bekostnad. Det är att hoppas att Erik Åsbrink med sin förtroendekommission skall bidra till att återupprätta förtroendet. I den mån frågor av detta slag uppträder inom försäkringsbranschen har frågats om inte tillsynsmyndigheten kan ingripa. Svaret är att FRL inte ger stöd för ett agerande från FI:s sida. Inte ens skälighetsprincipen med dess möjlighet för inspektionen att granska ett bolags kostnadseffektivitet innefattade den lönepolitik som ett bolag valde att tillämpa. Vad gäller den efter skälighetsprincipens avskaffande införda principen om god försäkringsstandard så inbegriper den överhuvud inte aspekter på ett bolags kostnadseffektivitet.

Massmediadrevet har i stor omfattning handlat om *lägenhetsaffärer*. Skandia Liv, liksom andra företag med stora fastighetsinnehav, har enligt träffade överenskommelser rätt att själv fördela de hyreslägenheter som inte måste lämnas till bostadsförmedlingen. Det är närmast en etisk fråga hur ett företag hanterar den egna kön. En rimlig utgångspunkt borde vara att personalpolitiska skäl är avgörande. Med tanke bl.a. på de utbildningar som sker av hyreslägenheter till bostadsrätter är det under alla förhållanden en fråga rättvisesynpunkt svår och delikat uppgift att hantera fördelningen. Det mest omskrivna i de s.k. lägenhetsaffärerna är dock nog den omständigheten att det av allt att döma i vissa fall skett mycket dyra och alltför omfattande renoveringar, som bekostats av Skandia Livs moderbolag och som inte fullt ut återspeglats i de hyreshöjningar som därefter ägt rum. Om detta är riktigt har Skandia Liv fått sig tillgodo hyreshöjningar utan att ha betalt renoveringarna och respektive hyresgäst ha tillförts ett

förmånsvärde. Klarhet synes emellertid ännu inte fullt ut ha skapats i dessa affärer; bl.a. pågår en förundersökning för att klara ut om något brottsligt förekommit. Bortsett från de redovisningsfrågor som kan finnas har frågats rent generellt i vad mån tillsynsmyndigheten kan ha befogenhet att ingripa för det fall ett försäkringsbolag vid sidan av löneförmåner delar ut särskilda ekonomiska förmåner till de anställda eller vissa av dessa. Jag menar att det borde vara möjligt för FI att beivra sådana fall med tillämpning av kravet på god försäkringsstandard, om det sker i sådan omfattning att man kan tala om missförhållanden. I en principdiskussion kan erinras om utgången i det ovan nämnda rättsprövningsärendet från 1990, även om det då rörde sig om omständigheter som inte går att jämföra med vad som nu

hänt. Ärendet gällde Försäkringsinspektionens och regeringens beslut med ingripande mot ett bolags räntefria lån till de anställda och – som kringgående av en låneförbudsregel i FRL – betalning av räntan för ledande befattningshavares banklån, allt för förvärv av aktier i bolaget. Regeringsrätten menade att för ett ingripande mot bakgrund av den då rådande sundhetsprincipen krävdes under alla förhållanden konkreta brister av rättslig eller annan art. Detta ansågs inte föreligga i fallet, varför beslutet upphävdes. Som jag förut antytt finns det enligt min mening anledning att i den kommande försäkringsutredningen överväga behovet av en klar lagregel som ger FI möjlighet att ingripa mot uppenbara missförhållanden även om de inte kan betecknas som brott mot en särskild bestämmelse.

Kommentar till Försäkringsrörelselagen (tredje upplagan)

Hans Frostell och Edmund Gabrielsson har gjort en omfattande översyn och revidering av den gamla lagkommentaren. I den tredje upplagan redovisas och kommenteras de omfattande och viktiga ändringar i försäkringsbolagens rörelse regler som behandlades i regeringens proposition 1998/99:87 och som trädde i kraft den 1 januari 2000.

Vidare finns bl.a. kommentarer till

- Lagen om utländska försäkringsgivares verksamhet i Sverige
- Försäkringsmäklarlagen
- Årsredovisningslagen

Boken omfattar 544 sidor.

Pris: Medlemmar 600 kr, övriga 800 kr. (Moms och porto tillkommer)

*” Boken är ett ovärderligt hjälpmedel
i det dagliga arbetet som bolagsjurist.”*

Björn Siljeholm, Nordea Liv

Svenska Försäkringsföreningen
Klara Norra Kyrkogata 33, 111 22 Stockholm
Telefon: (46) 8 783 98 92
Hemsida: www.sff.a.se, e-post: info@sff.a.se